

Ähli ýolbaşçylaryň dykgatyna...

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Ähli ýolbaşçylaryň dykgatyna... ÄHLI ÝOLBAŞÇYLARYŇ DYKGATYNA...

Agressiýa adamzadyň özi bilen ýaşytdaş faktordyr. Onuň aňyrsynda görübilmezçilik, gara nebis, gahar-gazap, men-menlik, kanagatsyzlyk ýaly duýgular ýatyr. Töwratda, Gurhanda agzalýan «Abyl bilen Kabylyň» kyssasynda bu temanyň üstünde durlup geçilýär. Şumer mifologiýasyndaky «Dumuzi bilen Enkimdu» rowaýaty bilenem «Abyl bilen Kabylyň» kyssasy deň gelýär.

Soňky çözütdäde adamzat taryhy gowşaklyklaryna we gahar-gazabyna boýun bolanlar bilen olara garşy göreşenleriň taryhydyr. Megerem şonuň üçindir, dini, pelsepewi, ahlak ideýalary nebsi ýeňýän duýgulary kämilleşdirmegiň üstünde sistemalaryny gurýarlar.

Adam birsydyrgyn ömür sürmeýär, ýeňmek we ýeňilmek durmuşyň kanuny. Gynanç we şatlyk biri-biriniň komplementar blagosy, ýagny, bir bitewiligiň parçalarydyr.

Bu ýagdaýyň durmuşyň tebigy akymydyr. Emma abyllaryň we pyrgunlaryň eline gara güýjüň geçmegi bilen ähli deňagramlylyk bozulýar. Öz ynançlaryny we diňe öz pikirlerini mukaddesleşdirjek bolýanlaryň dünýäsinde jennete ýer bolmaýar. Olar dünýäni dowzaha öwürmekden lezzet alýarlar. Stokgolm Parahatçylyk barlaglary institutynyň segseninji ýyllaryň başynda çap eden bir maglumatynda adamzadyň soňky 300 ýylyň dowamynda bary-ýogy 26 gün biri-birlerini öldürmän ýaşandygy aýdylýar. Aglajakmy, güljekmi. Bary-ýogy 26 gün.

• Dinler dymdy, dymdyryldy

Diýjek bolýanym, köplenç adamsöýümligini ýitiren agressiýa muşdaklary dünýäniň gidişinde aýgytlaýjy rol oýnap bilýärler. Jemgyýetleriň dolandyrylyşynda täsirli we ygtyýarly meselelerde ýer alan bu kişileriň kabul edýän kararlary, käte öz jemgyýetleriniň, käte dürli ýurtlarda ýaşaýanlaryň, käte-de külli adamzadyň betbagtçylygyna şert döredýär. Geň ýeri, bir adamyň ýa-da birnäçe adamyň kabul eden karary münlerçe adamyň ýok bolmagyna sebäp bolýar.

Adamyň aňyna sygar ýaly zat däl: tebigat we tebigatda ýaşaýan ähli janly-jandarlar faraonlaşan, özlerini hudaýlaşdyran näsag adamlaryň elinde oýunjak edipdir. Hem ýene bir geň ýeri, millionlarça adam bulara keseden syn edip oňýar. Ilki Ukraina, yzysüre Palestina ölümiň, matamyň, perýat-pyganyň ümsümligine oklandy.

Hamana adamzat ösen derejä ýetenmiş. Ylym-bilim ösenmiş, eger çyn bolsa... Läkin, jahylyýetiň gysajynda adamzat iň soňky demini sanaýar... Aň-zehinler jahylyýete tussag... Tebigat jahylyýete boýun...

Jahylyýet (bisowatlyk) bilim bilen ýok bolmaýan eken, ol diňe bilimiň ylym-yrfan sferasynda pyntyk ýarmagy bilen ýok bolýar. Mustapa Kemal Atatürk «Pikiri azat, wyždany azat, yrfany azat» diýende, üç düşüňjani yöne ýere birden agzanok. «Jahyllardan ýüz öwür» aýaty bilimiň we hoşgylawlylygyň arasyndaky korelasiýany gurmakda möhüm parametrdir. Emma muny aňlamaýan ähli dinleriň agzalary bilim-yrfan gatnaşygyny-da bilgeşleýin ýok etdiler. Barlyga gönükdiren hyýanatларыny, baş-üç sany ritual bilen örtmäge synanyşýan nadan topbak ýene şol baş-üç ritualy üçin dünýäni gana gark etmekden we ýaşamaz ýaly etmekden utanmaýar. Üç uly diniň eýerijiler mynasyplyk, adalat, dogruçyllyk, dost-doganlyk, rahmet, merhemet ýaly iň düýpli hudawy gymmatlyklary «çorbanyň çorbasynyň çorbasy» diýmäge-de mynasyp däl zatlar üçin ýer bilen ýegsan etdiler. Şeýdibem dinler dymdy, dymdyryldy.

• Görüm-görelde bolmaly adamlaryň gözgyny haly

Köçede, meýdanda, sport ugurlarynda, öýde, mekdepde agressiýanyň her dürlüsi bolup geçýär. Adamzat özüne juda gelişýän arassalygy, sypaýylygy, mylaýymlygy, mähir-muhabbeti ýatdan çykardy.

«Men» duýgusynyň ýetjek derejesine ýeten syýasatda uslypsyzlyk at salýar. Mejlis münberine çykyp gürleýän deputaty takat bildirip diňlemek ýa-da deputatyň özündäki sypaýyçylyk häsiýeti her bir adamda bolmaly, ortada bokurdagyňy ýyrtara getirip gygyrmak, aýdylýanlara hapa-paýys sögünip garşylyk bermek kanunlaşdyryldy! Adyna-da üstünlikli syýasat diýildi! Hiç kimse bu jemgyýete, ýerde urnup ýatan adama seredip: «Ine, Allanyň gazaby şeýle bolýan eken» diýmek derejesine haçan ýetdikä diýmesin. Ondan has beteri bolup geçdi, ýene-de bolup geçer.

Hapalyk, zoňtarlyk, bihaýalyk, lellimlik dili, sesi, sözi, dini, syýasaty, sungaty, sporty eýeläpdir.

Syýasatçylaryň, alymlaryň, býurokratlaryň, döwlet ýolbaşçylarynyň, sport jemgyýetçiliginiň, eli galam tutýanlaryň, gepiň gysgasy jümlämiziň «ahlak mobilizasiýasyny» yglan etmegiň wagty geldi. El-ele berip, bu gidişi sägindirmäge borçludyr. Eger çagalarymyzyň we bu halkyň gaýgysyny azajyk edýän bolsak... Hem azajygam Alladan gorkýan bolsak. Wessalam.

Aýşe SUJU.

«SÖZCÜ» gazetini, 18.12.2023 ý. Publisistika